

Policejní kontroly a menšiny: pochopení a prevence diskriminačního etnického profilování

Článek 21 [Listiny základních práv Evropské unie](#) zakazuje diskriminaci z několika důvodů včetně rasového a etnického původu.

Diskriminační etnické profilování v EU

Pokud je použito jako technika vyšetřování v rámci prosazování práva, je etnické profilování často označováno jako „profilování pachatelů trestné činnosti“. Tento druh profilování používá ukazatele, jako jsou fyzické rysy, vzhled nebo chování, které mají poskytnout „popis podezřelého“. K příkladům ukazatelů, které lze použít, patří etnický původ, způsob oblékání nebo často navštěvovaná místa.

Profilování se stává nezákonným, je-li diskriminační.

Diskriminační etnické profilování znamená:

- zacházení s určitou osobou méně příznivým způsobem než jakým by se zacházelo s jinými osobami ve srovnatelné situaci, například při výkonu pravomocí policie, jako je zastavení a prohlídka,
- je-li toto rozhodnutí o výkonu pravomoci policie založeno pouze nebo zejména na rase či etnickém původu dané osoby.

Proč je diskriminační etnické profilování nezákonné?

Přímá diskriminace na základě rasy či etnického původu je nezákonná. Jedná se o zásadu mezinárodního práva, která je obsažena v Listině základních práv Evropské unie.

Jestliže je vůči fyzickým osobám vykonávána pravomoc policie a *jediným nebo hlavním důvodem* tohoto výkonu je rasový nebo etnický původ daných osob, je profilování diskriminační.

Aby rozhodnutí o výkonu pravomoci policie nebylo považováno za diskriminační, mělo by být vedle rasy či etnického původu osoby vždy založeno i na dalších faktorech. Je tomu tak i v případech, kdy je pro konkrétní operaci či politiku rasový nebo etnický původ významný.

Etnické statistické údaje v EU

Disagregované statistické údaje týkající se uplatňování pravomocí policie na základě rasy nebo etnického původu nejsou ve většině členských států EU k dispozici. Tyto informace lze využít na podporu prevence diskriminace.

Hlavní překážkou sběru takových údajů je výklad, jenž ve značné míře zastávají vnitrostátní instituce a podle něhož by takové jednání bylo neslučitelné s pravidly týkajícími se ochrany soukromí, zejména ochrany údajů. Není tomu tak, pokud existují dostatečné ochranné prvky, které zajistí, aby bylo chráněno právo na soukromí.

Statistické údaje o etnickém původu – které neumožňují určení totožnosti osob – lze zkoumat spolu s důkazy o tom, zda byly kontroly důsledkem skutečnosti, že se daná osoba dopustila protiprávního jednání, nebo zda mohly takovému jednání zabránit. V případě, že existuje nepřiměřená nerovnost mezi kontrolami osob, které jsou příslušníky určitých menšin, a mírou odhalování či prevence trestné činnosti, mohlo by to naznačovat nadměrné využívání rasového či etnického původu jako kritéria a existenci diskriminace.

Spojené království je jediný členský stát EU, který systematicky shromažďuje policejní údaje o kontrolách spolu s informacemi o etnickém původu zastavených osob. Údaje shromažďované ve Spojeném království jsou k dispozici veřejnosti, a mohou proto přispět k zajištění konkrétní odpovědnosti policie.

Úspěch policejní činnosti jakožto „veřejné služby“ úzce souvisí se způsobem, jakým se zachází s jednotlivými komunitami, a s tím, jaký zacházení ze strany policie tyto komunity vnímají. Dobré vztahy s policií a důvěra v její služby vedou k vyšší míře ohlašování trestné činnosti.

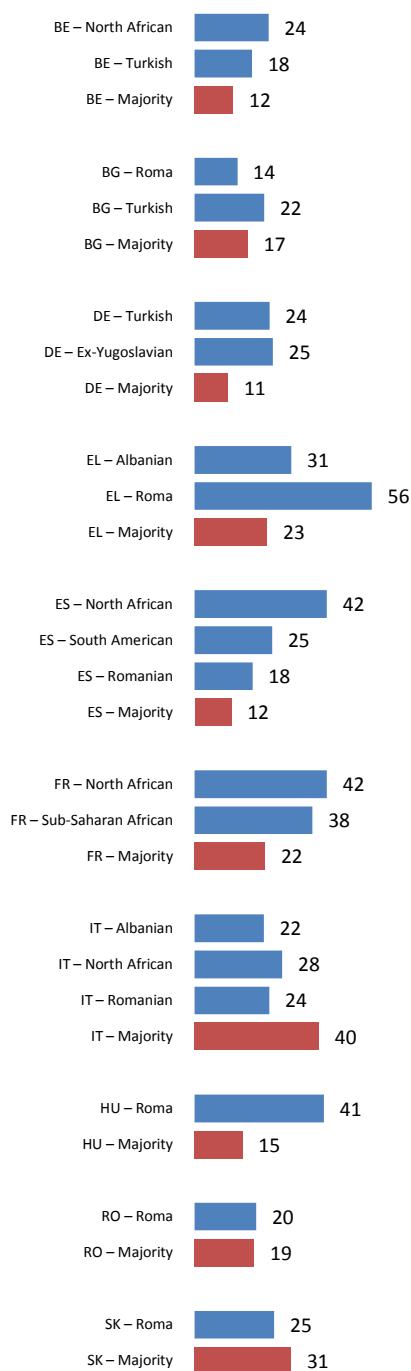
Zkušenosti menšin v EU s činností policie

[EU-MIDIS](#), šetření provedené v celé Evropské unii, které se vůbec poprvé dotazovalo přistěhovalců a příslušníků etnických menšin na jejich zkušenosti s diskriminací a kriminální viktimizací v každodenním životě, naznačuje, že:

- Policie zastavovala menšiny častěji než většinové obyvatelstvo žijící ve stejných čtvrtích v Belgii, Německu, Řecku, Španělsku, Francii a Maďarsku. Nebylo tomu tak ve Slovenské republice, Bulharsku, Itálii nebo Rumunsku.

Obrázek 1

Zastavení policíí v posledních 12 měsících (v %, ze všech respondentů)



(Upozorňujeme, že srovnání policejních kontrol zaznamenaných menšinovým a většinovým obyvatelstvem bylo provedeno pouze v deseti z 27 členských států EU.)

Zkratky zemí

BE = Belgie, BG = Bulharsko, DE = Německo, EL = Řecko, ES = Španělsko, FR = Francie, IT = Itálie, HU = Maďarsko, RO = Rumunsko, SK = Slovenská republika.

- Na některé menšinové skupiny se policejní kontroly zaměřují zvláště výrazně - například romští respondenti v Řecku, kteří byli zastaveni policíí, zažili v průměru téměř šest kontrol za dobu 12 měsíců.

- Respondenti z většinové populace se obvykle domnívají, že s nimi policie jedná zdvořile, zatímco větší počet respondentů z menšinové populace uvádí, že se k nim policie chová nezdvořile.

Například v Belgii považovalo způsob, jakým s nimi policie během poslední policejní kontroly jednala, za zdvořilý 85 % respondentů z většinové populace oproti 42 % severoafrických respondentů a 55 % tureckých respondentů.

- Menšinové skupiny, které mají pocit, že je policie zastavila na základě jejich etnického nebo přistěhovaleckého původu, mají v policii nižší důvěru než menšiny, které byly zastaveny a domnívají se, že se tak stalo bez ohledu na menšinový původ.

- Každá druhá menšinová oběť útoku, vyhrožování nebo závažného obtěžování uvedla, že tyto incidenty policii neohlásila, protože neměla důvěru v to, že by se jimi policie jakkoli zabývala.

Pozadí

Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA) zveřejnila dvě zprávy týkající se policejních kontrol a menšin:

- **EU-MIDIS Zaměřeno na údaje: Policejní kontroly a menšiny** (říjen 2010)
- **Pochopení a prevence diskriminačního etnického profilování: průvodce** (říjen 2010)

Agentura FRA se v roce 2008 prostřednictvím dotazníku při osobních rozhovorech dotazovala 23 500 přistěhovalců a příslušníků etnických menšin ve všech 27 členských státech EU. Aby bylo možné provést srovnání hlavních výsledků, bylo dotazováno dalších 5 000 osob z většinové populace žijících ve stejných oblastech jako menšiny v Belgii, Bulharsku, Francii, Itálii, Maďarsku, Německu, Rumunsku, Řecku, Slovensku a Španělsku. Hlavní výsledky šetření EU-MIDIS jsou k dispozici na internetové adrese www.fra.europa.eu